

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 24734-06-23 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופטת שושנה ליבוביץ

מעוררים

1. עבד אלמטלב אל עסם
2. אתר גאנוב כל החדשות בנגב
ע"י ב"כ עוה"ד זיו מאור

נגד

משיבים

1. אחמד טיבי
2. עמותת אלנור בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד חאתם אבו אחמד

פסק דין

1. ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת הבכירה דורית פיינשטיין) מיום 2.4.23 בת"א 31237-12-19.
2. פסק הדין מושא הערעור סב על תביעה לפי חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק) בגין פרסום בדף פייסבוק של אתר גאנוב – כל החדשות בנגב (להלן: האתר), שמנוהל על ידי המערער, עיתונאי במקצועו. יצוין כי התביעה הוגשה גם נגד האתר, למרות שעל פני הדברים אינו אישיות משפטית. האתר לא נמחק מרשימת הנתבעים ובהמשך לכך ניתן נגדו פסק דין והערער הוגש גם על ידו (מטעמי נוחות המערער והאתר יכונן להלן ביחד: המערערים).
3. הפרסום הוא "שיתוף" של סרטון, שנערך על ידי גורם אחר, בעניין כספים שכביכול קיבל המשיב 1, חבר הכנסת אחמד טיבי (להלן: ח"כ טיבי) מגורמים באיחוד האמירויות לשם בניית היכל תרבות בעיר טייבה. הכספים היו אמורים להתקבל באמצעות משיבה 2, עמותת אלנור (להלן: העמותה), שח"כ טיבי הוא אחד ממנהליה. אין מחלוקת כי היכל התרבות לא הוקם. הפרסום נעשה ביום 23.3.19, במהלך בחירות לכנסת.

תוכן הפרסום

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסס נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

4. המשיבים צרפו לכתב התביעה העתק קישור לפרסום ותמלול של הסרטון מתורגם לשפה העברית מיום 21.11.2019. מפאת חשיבות הדברים אביא להלן את תוכנו:

"כספי אחמד טיבי

אחמד טיבי כתב על דף הפייסבוק בתאריך 17/5/2013 ידיעה אמר בה: חזרתי מאבו דבי (מדינת האמירויות האם אתם זוכרים אותה מהווידיאו הראשון) לפני מספר ימים ואיתי עורך הדין אוסאמה סעדי מזכיר התנועה הערבית לשינוי וחתמתי על מזכר הבנות בשם אגודת אל נור לתרבות ופיתוח אשר בבעלות אחמד טיבי עם מנכ"ל קרן אבו דבי לפיתוח עם מר מחמד סוף אלסווידי להקמת מרכז תרבות חדש ומתקדם בעיר טייבה והוסיף עו"ד אוסאמה סעדי בידיעה אותה פרסם שצפוי להתחיל בעבודה על הפרויקט הזה בחודשים הבאים. תושבי טייבה והאזור המכובדים קיבלו את הידיעה בשמחה וששון, והשיחה רווחה באתרי רשתות האינטרנט ודפי החדשות ואתר קנז נט טייבה כתב ידיעה ובה שבימים אלה (2013) נמשכת העבודה כדי ליישם את הפרויקט התרבותי הענק אשר אותו יזם ח"כ אחמד טיבי בחסות מדינת האמירויות והמענק הנדיב שלה בסכום 8 מיליון יורי אשר הצליח טיבי לגייס אותם על מנת להקים מרכז תרבות. טיבי הביע את שמחתו ותודתו על כך שמדינת האמירויות נענתה לבקשתו ושהוא קיים עשרות מפגשים וישיבות עבודה עם האחראיים במדינות האמירויות. לפני שאנחנו מגלים את סודות התחקיר החשוב הזה אשר כולל הסתרת סכומים גדולים אותם קיבל טיבי ממדינות האמירויות בשם העם הפלסטיני, חובה עלינו לגלות לכם את האמת אודות אגודת אל נור לתרבות ופיתוח אשר ייסד אחמד טיבי להקמת ארמון התרבות. חוקרים עקבו אחרי האגודה הזו, והתגלה בתחקיר שסכום הכנסות האגודה הוא 36000 שקל בלבד ולא הוזכר בכלל סכום 8 מיליון יורי (32 מיליון שקל) אותם קיבל טיבי מהאמירויות להקמת ארמון התרבות! והראה התחקיר והבדיקה בדוח הכספי לאותה אגודה, אשר אותו הכין רואה החשבון האני חאג' יחיא, שסכום הכנסות וכספי האגודה בשנים 2014 ו 2015 לא עלו על 38000 שקל בלבד! איפה ה 8 מיליון יורי אחמד?

למה לא שמת את הסכומים האלה לא במט"ח ולא במטבע ישראלי אשר מגיעים ל 32 מיליון שקל בדוח הכספי לאגודת אלנור לתרבות ופיתוח, אשר בלשונך אמרת שהיא תקים את ארמון התרבות?

"ציטוט של טיבי: אומר לכם סוד גלוי, אגודת אל נור יכלה להקים את הפרויקט הזה כאגודה בלי הרשות המקומית, נקנה את האדמה, נקטין את הפרויקט ונבנה, אבל מתוך אחריות, אנחנו מאמינים שהפרויקט הזה יהי יותר טוב כאשר יהיה שיתוף פעולה ותיאום עם העירייה".

עברו 6 שנים ולא ראינו לא תכנונים ולא בנית ארמון תרבות, אשר הבטחת אחמד, איפה הכספים? האם הם בחשבונות הבנק שלך מחוץ לישראל, או שהשקעת אותם בנדל"ן בעיר רואבי בגדה המערבית?

האם קבלת כספים רבים אלה כדי לקבל את תמיכתך תמורת כסף וגיוסך כדי לעבוד לטובת מדינת האמירויות ולהכות בפרויקט הפלסטיני, או שמדינת האמירויות מאוד נדיבה ועושה מעשה חסד לכלל המוסלמים?

האם האגודה הזו היא כמו שאר אגודות אחמד כאמל טיבי אשר אין להן פעילויות אבל הן משמשות כציר להעברת כספים?

אם זה כפי שאמר אחמד טיבי שהאגודה יכולה לקנות את הקרקע ולבנות את ארמון התרבות בכספה הפרטי בלי להיעזר בעיריית טייבה, אז למה נעזרת בעיריית טייבה? האם לא הסתפקת ב 8 מיליון יורי ואתה בא לבלוע את אדמת העירייה, תחשוש מאלוהים אחמד!

"ציטוט: אחרי הישיבה עם אוסאמה סעדי, יש חלקת אדמה קרובה מאוד באותה חלקה, שאותה מראה לנו יוסף".

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

אנחנו נאמר לקהל הצופים את האמת על ארמון התרבות והאמת על 8 מיליון יורו, מבשרים לכם שאין ארמון תרבות וש 8 מיליון יורדי קיבל לחשבונותיו הפרטיים עבור שירותים אותם הוא נותן למדינת האמירויות, למשל עסקת המאה, הרי הוא דומה לאביו, ויהיה עוד המשך". (הדגשות שלי, ש.ל.)

ההליכים בבית משפט קמא

5. כשנה לאחר הגשת התביעה הגישו המשיבים בקשה שבה עתרו, בין היתר, להסרת פרסומים מדף הפייסבוק של העמותה. הבקשה הוגשה על רקע החלטת יו"ר ועדת הבחירות, כב' השופט מלצר, שהורה על הסרת הפרסום, הוראה שחלה על כל המפרסמים (תב"כ 12-31 החלטה מיום 19.3.24). המערערים התנגדו לבקשה. בין היתר נטען כי החלטת יו"ר ועדת הבחירות לא מחייבת אותם; הפרסום עומד באמות מידה עיתונאיות אובייקטיביות ומוצגת בו תגובת המשיבים לנטען וכן חל שיהוי בהגשת הבקשה. בית המשפט קמא קבע כי לא חל שיהוי בהגשת הבקשה וכי בניגוד לאמור בתגובה, בכתב ההגנה לא הוכחש כי מדובר בפרסום מושא החלטת יו"ר ועדת הבחירות ולפיכך מדובר לכאורה בפרסום שמהווה לשון הרע. בהמשך לכך בית המשפט קמא הורה להסיר את הפרסום באופן מידי וכן הורה כי הצו יעמוד בתוקפו עד לסוף ההליך (החלטה מיום 3.2.21, להלן: החלטה להסרת הפרסום).

6. בסמוך לאחר מתן ההחלטה להסרת הפרסום המערערים הגישו בקשה לעיון חוזר. בבקשה נטען כי לאחר קבלתה התגלה כי הן התביעה הן הבקשה להסרת פרסום לא מתייחסים לפרסום שנעשה מדף הפייסבוק של המערערים. לכתב התביעה צורף קישור לפרסום הנטען אולם הקישור מפנה לדף פייסבוק אחר, לא של המערערת, שאינו מציג את הסרטון. כמו כן, לבקשה להסרת הפרסום צורפה החלטה של יו"ר ועדת הבחירות שהפנו לקישור שמתיימר להציג את הסרטון אולם גם קישור זה מפנה לכתובת אינטרנט ולדף פייסבוק שלא שייך למערערים. לכן ההחלטה נתנה לגבי פרסום סרטון אשר לא נמצא בדף של המערערים (להלן: הבקשה הראשונה לעיון חוזר).

המשיבים טענו בתגובתם כי הפרסום עדיין מופיע באתר שמפנה לעמוד הפייסבוק שבו מופיע הסרטון, וכי הפרסום הגיע ליותר מ-5,200 צפיות וטרם נמחק. המשיבים הפנו לקישור לעמוד

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 24734-06-23 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

הפייסבוק מאותו יום (21.2.21) וצרפו לתגובתם תצהיר של מומחה בתחום האינטרנט שאישר כי הסרטון שפורסם ביום 23.3.19 עדיין לא נמחק.

הבקשה נדונה במסגרת קדם המשפט. בדיון הבהיר בית המשפט כי צו המניעה יעמוד בתוקף עד למתן החלטה אחרת (פרוטוקול דיון מיום 3.6.21).

7. לאחר הגשת תצהירי המשיבים הגישו המערערים בקשה לדחיית מועד להגשת תצהירים מטעמם ולאחר מכן הגישו בקשה נוספת למחיקת כתב התביעה בשל אי השלמת ההליכים המקדמיים ובכלל זה מתן תשובות לשאלון. בית המשפט קמא הורה להם להגיש תחילה תצהירים ורק לאחר מכן, ככול שיידרש, להגיש בקשה מנומקת בעניין ההליכים המקדמיים. בקשה כאמור הוגשה. בתגובה לה המשיבים הגישו הודעה בה נמסר כי ניתן תצהיר תשובות לשאלון שצורף להודעה (הודעה מיום 1.5.22). בין היתר, בתשובות לשאלון הובהר כי לא התקבלה התרומה לבניית היכל התרבות ולא הוקצתה קרקע לפרויקט.

8. לאחר דברים אלה הגישו המערערים בקשה נוספת למחיקת כתב התביעה. בבקשה נטען כי לא הועבר להם תצהיר גילוי מסמכים ספציפי וכן כי המשיבים לא השיבו על מספר גדול של שאלות. המשיבים טענו בתגובתם כי כל המסמכים שנמצאים בידם צורפו לתביעה וכי לשאלות שהופנו אליהם אין קשר להליך. הובהר שוב כי: "הפרויקט נשאר בגדר רעיון ולא היתה כל הקצאה של קרקע ע"י עיריית טייבה" ולכן אין מסמכים בנדון. לתגובה צורף תצהיר גילוי מסמכים. בית המשפט קמא קבע כי: "השאלות בשאלון הינן קנטרניות ומטרידות ברובן, ולא היה מקום לשאול אותן שעה שמהתצהירים של הנתבעים עולה כי הם לא היו חשופים לשום מידע בטרם הפרסום, ועתה הם מנסים להשיג אותו דרך השאלון. השאלון אינו רלבנטי והוא מתנגח ודי בהבהרות שהוגשו בתגובת התובע כדי להבהיר כל ספק בעניין זה". המערערים חויבו בהוצאות התובע בסך 5,000 ₪.

9. ביום 28.7.22 הגישו המשיבים בקשה נוספת להסרת פרסומים. בבקשה נטען כי המערערים העלו פרסומים חדשים אודות ח"כ טיבי תוך דרישה לגיוס כספים כדי לתמוך בהליך המשפטי וכי לפרסומים מצורף קישור לכתבות שפרסמו שבגינם הוגשה התביעה. בהחלטת בית המשפט קמא נקבע כי: "הפרסומים יוסרו באופן מיידי והודעה על הסרתם תוגש בתוך 24 שעות. ככל

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

ויתברר כי לא היה מקום להסידם העניין ישקל במסגרת הדיון הקרוב. שאלת ההוצאות בגין בקשה זו תשקל גם היא בפתח הדיון" (החלטה מיום 4.8.22). המערערים הגישו בקשה לעיון חוזר. בהחלטה זו, הן מטעמים דיוניים הן מטעמים מהותיים בין היתר נטען כי החלו בקמפיין לגיוס מימון להגנתם וכחלק מכך צורף סרטון שאינו הסרטון מושא ההליך. לפיכך ההחלטה להסרת הפרסום לא הופרה (להלן: הבקשה השנייה לעיון חוזר). בית המשפט קמא לא השתכנע מטענותיהם וקבע כי החלטתו נתנה כדין (החלטה מיום 8.8.22). המערערים הגישו הודעה שבה הובהר כי לא הפרו את הצו שהוצא על ידי בית המשפט שכן אין מדובר באותו פרסום. במסגרת הודעה זו צוין כי טרם נתנה הכרעה בבקשה הראשונה לעיון חוזר ובקשו שינתנו החלטות הן בבקשה זו הן בבקשה השנייה לעיון חוזר. בהעדר תגובה מטעם המשיבים הורה בית המשפט על ביטול הצו (החלטה מיום 21.8.22, להלן: ההחלטה על ביטול הצו). בהמשך לכך הגישו המערערים בקשה להשבת הוצאות ולפסיקת הוצאות. בבקשה נטען כי בית המשפט לא היה מוסמך להורות על הסרת הפרסום בצו ביניים בהליך לשון הרע; הפרסום הוסר מיד לאחר פנייתם הראשונה של המשיבים ולא היה מקום להגיש בקשות להסרתו; הקישור בבקשה הראשונה להסרת הפרסום היה קישור עקר – ללא פרסום; פניות ב"כ המשיבים לב"כ המערערים כללו קישור לפרסום שכלל לא קשור לתביעה והבקשה השנייה להסרת פרסום כוונה נגד פרסומים כשרים שלא נכללו בצו שניתן בעקבות הבקשה הראשונה ובית המשפט הוטעה לחשוב אחרת. לפיכך התבקש החזר בגין ההוצאות ששלמו על פי ההחלטה להסרת הפרסום וחיוב המשיבים בהוצאות בגין קבלת שתי הבקשות לעיון חוזר. בית המשפט קמא קבע כי הבקשה תידון בסוף ישיבת ההוכחות (החלטה מיום 30.8.22).

פסק הדין ותמצית טענות המערערים

10. בפסק דינו תיאר בית משפט קמא את ההליכים שקדמו להגשת התובענה. ח"כ טיבי ראה את הסרטון בדף אחר בפייסבוק ועתר בנוגע אליו לוועדת הבחירות של הכנסת. יו"ר ועדת הבחירות, כב' השופט מלצר, הורה לפייסבוק להסיר את הפרסום. המערערים לא היו צד להליך זה. במהלך חודש אוגוסט 2019, כאשר התנהלה מערכת בחירות נוספת לכנסת, המשיבים פנו

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

למערערים, ביקשו מהם להסיר את הפרסום והפנו אותם להחלטת יו"ר ועדת הבחירות. המערערים סירבו להסיר את הפרסום וזאת בניגוד למדיניותו הכללית של האתר ודף הפייסבוק שלהם. הם טענו כי הבקשה הוגשה בשיחוי, כי לא מדובר בלשון הרע וכי עומדות להם ההגנות שבדין. בסופו של יום הפרסום הוסר באמצעות צו מניעה שניתן לבקשת המשיבים במסגרת ההליך בבית המשפט.

11. בית המשפט קמא קבע כי מדובר ב"פרסום" כהגדרת מושג זה בחוק ולא עומדות למערערים ההגנות הקבועות בו. נקבע כי טענות ההגנה לא נטענו בתום לב שעה שהמערערים סרבו להסיר את הפרסום בטרם פנייה לערכאות. כך במיוחד בהתחשב בדבריהם שלפיהם הם מסירים כל פרסום אם יש טענות נגדם, ואילו במקרה דנן, בניגוד למדיניות זו, הפרסום לא הוסר בטענה שחל שיהוי בפנייה אליהם. זאת, כאשר יש להניח שהם הבינו כי מועד הבקשה נבע מהעיתוי של מערכת בחירות נוספת. הוער שלא ברור מדוע סברו המערערים שהם רשאים להתנהל בנוגע לבקשות להסרת פרסומים באופן בררני מבלי לשאת באחריות נזיקית.

עוד נקבע בפסק הדין כי לשון הרע יכולה להיאמר גם בניסוח של שאלות ולא ניתן להסתתר מאחורי ניסוח כזה על מנת להתגונן בטענה כי לא פורסם לשון הרע אלא הותר לצופים להבין כי זו המסקנה המתבקשת. צוין כי המסקנה שאליה הגיעו בסרטון לגבי גורל הכספים שנועדו לממן את בניית היכל תרבות אינה מסקנה מתבקשת יחידה וחד משמעית כפי שטוענים המערערים.

בית המשפט קמא ציין כי אין מחלוקת כי המערערים לא פנו לקבל את תגובת המשיבים לפני פרסום הסרטון. הוא דחה את טענת המערערים כי לא היו אמורים לבדוק את הפרסום שעה שהם רק הפיצו פרסום קודם ולא יצרו את הפרסום. נקבע כי מדובר באתר עיתונאי, דף פייסבוק שעניינו פרסום עיתונאי ונתבע שהוא עיתונאי במקצועו, אשר היה עליהם לבדוק את הפרסום והם לא עשו כן. כמו כן נדחתה הטענה כי הם הסתמכו על דיון בוועדה של הכנסת שהתקיים ארבע שנים לפני הפרסום ועל פרסומים קודמים שהופצו חמש עד שלוש שנים לפני הפרסום הנדון שכן "במהלך שנים אלו יכלו לקרות הרבה דברים וההנחה היא שהפרסום של הנתבעים נבדק לשנתו" (פסקה 15).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסס נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

בית המשפט הוסיף וקבע כי לא הוכחה אמיתות הטענה החמורה ביותר בפרסום בדבר העברת הכספים לכיסו של ח"כ טיבי: "אין בכתבה כל תחקיר אם הכסף הועבר, על ידי מי, כיצד, לאיזה חשבון ולהיכן התגלגל משם, ובוודאי שאין כל מידע כי הפך לרכושו של התובע 1. הנתבעים הסתפקו בפרסום כתבה ששואלת שאלות חלקיות על בסיס פרסומים קודמים ומטיחה האשמות מבלי לבדוק אותן, וכאמור גם מבלי להעביר לתגובת מי שעשוי להינזק מהן" (פסקה 16 לפסק הדין).

12. לעניין גובה הפיצוי בית המשפט קמא הביא בחשבון מחד גיסא את העובדה שח"כ טיבי הוא איש ציבור "וככזה הוא צריך להיות בעל כושר ספיגה גבוה יותר לפרסומים שליליים, ולנו כחברה יש אינטרס שיהיו פרסומים על אנשי ציבור כדי שנוכל לבקר את עשייתם", ומאידך גיסא נשקל כי הפרסום לא הוסר בהזדמנות הראשונה ולא ננקטו אמצעים מינימליים כדי לבדוק את אמיתותו, לא לפני פניית המשיבים ולא לאחריה. עוד נשקלו היקף תפוצת הפרסום (כמה אלפי גולשים), מועד הפרסום במהלך הבחירות לכנסת ותוכן הפרסום. בהתחשב במכלול שיקולים אלה נקבע כי המערערים יפצו את המשיבים ביחד ולחוד בסכום בסך 25,000 ₪ ויישאו בשכר טרחת עו"ד בסכום כולל בסך 7,000 ₪. בית משפט קמא הוסיף והורה למערערים לפרסם בעמוד הפייסבוק ובאתר שלהם כי הם חויבו בפיצויים בגין לשון הרע.

13. המערערים משיגים על קביעה עובדתית בפסק הדין בעניין מועד הסרת הפרסום המשליכה על שאלת תום ליבם; על דחיית טענתם בדבר קיומה של הגנת תום לב (סעיף 15(4) לחוק) ועל הקביעה שלפיה לא עמדו בנטל להוכיח כי לפני הפרסום נקטו אמצעים סבירים להיווכח אם הוא אמת (סעיף 16(ב)(2) לחוק). עוד נטען כי לא ניתן משקל לכך שאף על ח"כ טיבי מוטל אשם לנזקיו. המערערים גם משיגים על הוצאות שהוטלו עליהם בגדרי החלטות ביניים שנתנו בתיק.

14. אקדים ואומר כי מסקנתו של בית משפט קמא בעניין אחריותם של המערערים מקובלת עלי במלואה. אדון בטענות המערערים כסדרן.

דיון והכרעה

הפן המהותי

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

15. מועד הסרת הפרסום ותוקף הצו. המערערים מאשרים כי פרסמו את הסרטון אולם חולקים על קביעת בית המשפט קמא בדבר מועד הסרתו, אשר בעטיו הסיק כי טענותיהם נטענו שלא בתום לב. לטענתם הקביעה בפסק הדין שלפיה הפרסום הוסר רק בעקבות צו של בית המשפט אינה מבוססת. בעוד שלאורך כל ההליך נטען על ידם כי הסירו את הפרסום מיד עם פנייתם הראשונה של המשיבים הרי שאין כל ראיה שתומכת בגרסת המשיבים כי סרבו לעשות כן. עוד נטען כי הבקשה למתן צו להסרת הפרסום לא כללה פרסום מסוים שהסרתו התבקשה ולא נתמכה בתצהיר. מכאן שלצו לא הייתה תחולה ומכל מקום הצו בוטל בהמשך ההליך בגדרי ההחלטה לביטול הצו. המערערים מוסיפים וטוענים כי הצו ניתן בהעדר סמכות, בניגוד להוראת סעיף 10 לחוק, המתנה מתן צו ביניים לתיקון פרסום בהודיית הנתבע.

16. דין הטענות להידחות. מסקנת בית משפט קמא בעניין תום ליבם של המערערים מעוגנת בקביעה עובדתית שאין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בה. אף לגופו של עניין אין עילה להתערב בקביעה זו. בתצהיר עדות ראשית של ח"כ טיבי צורף העתק קישור לפרסום וצילום מסך מיום 21.11.19, כחודש לפני הגשת התביעה (נספח 2 לתצהיר עדותו הראשית). ח"כ טיבי הצהיר כי ניסיונות שנעשו להסיר את הפרסום טרם הגשת התביעה לא צלחו (סעיף 8 שם). הוא לא נחקר בנדון. המערער 1 הקפיד להעיד רק על מדיניותו הכללית של האתר. הוא נמנע מלהעיד לגבי מועד הסרת הפרסום (תצהיר עדותו הראשית סעיפים 8 ו-12 סעיפים ועדותו, פרוטוקול מיום 8.9.22 עמ' 10 ש' 9-10). מדובר בפרסום בדף פייסבוק של המערערים. מועד הסרתו של הסרטון מצוי בגדרי ידיעתם המיוחדת. בהעדר מחלוקת בדבר עצם הפרסום ובשים לב לעדותו של ח"כ טיבי בדבר כישלון הניסיונות להסירו, הנטל עובר אליהם להוכיח את המועד שבו הוסר, ובנטל זה לא עמדו (ליישום כלל הידיעה המיוחדת ראו: ע"א 2144/13 עיזבון מנטיין נ' הרשות הפלסטינית, פסקה 92 לפסק דינו של כב' השופט נ' סולברג ופסק דינו של כב' השופט פוגלמן ואסמכתאות שם (6.12.2017)).

17. יצוין בהקשר זה כי בתגובת המערערים לבקשת המשיבים למתן צו להסרת הפרסום כלל לא נטען כי הפרסום הוסר (פסקה 4 לעיל). להיפך, המערערים התנגדו לבקשת המשיבים להסרת הפרסום מטעמים שונים ובכללם השיהוי שחל בפנייה אליהם. חזקה שאם הסירו את הפרסום

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 24734-06-23 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

עוד טרם הגשת התביעה, כנטען על ידם, היו מציינים זאת בהבלטה בתגובתם. כמו כן, בתגובת המשיבים לבקשה הראשונה לעיון חוזר נטען כי הפרסום טרם נמחק תוך הפניה לקישור לעמוד הפייסבוק מאותו יום וצורף תצהיר של מומחה בתחום האינטרנט שאישר כי הסרטון שפורסם ביום 23.3.19 עדיין לא נמחק (ראו פסקה 5 לעיל). בדיון שהתנהל בבקשה זו ב"כ המערערים חזר על טענם שלפיה הפרסום הוסר, אולם דבריו לא נתמכו בראיה כלשהי.

18. אשר לטענות בדבר תוקף הצו להסרת הפרסום. רובן של טענות אלה לא בא זכרן בתגובה לבקשת המשיבים להסרת הפרסום בבית משפט קמא. יתכן שנפל פגם טכני בבקשה למתן צו הסרת הפרסום, אך ברור כי הצדדים הבינו שהבקשה מופנית לפרסום מושא התביעה והמערערים לא טוענים אחרת. ההחלטה לביטול הצו לקונית, אך ברור שאינה כוללת בחובה את ביטול הצו שהוטל בגדרי ההחלטה להסרת הפרסום. כפי שניתן להתרשם מההליכים שהתנהלו בבית משפט קמא, החלטה זו מתייחסת לבקשה נוספת שהוגשה על ידי המשיבים להסרת פרסום. בקשר לבקשה זו המערערים טענו כי מדובר בפרסום אחר, שאינו מפר את הצו, והמשיבים לא טרחו להגיב לטענה (ראו פסקה 8 לעיל). הצו שניתן בגדרי ההחלטה להסרת פרסום לא בוטל אפוא ונותר בעינו לאורך כל ההליך, כפי שעולה גם מפסק הדין.

19. אף אין לקבל את הטענה כי הצו להסרת הפרסום ניתן בהעדר סמכות נוכח הוראת סעיף 10 לחוק. יצוין תחילה כי טענה זו כלל לא נטענה בתגובה המקורית לבקשה להסרת הפרסום והועלתה לראשונה בבית משפט קמא רק בבקשה השנייה שהוגשה לעיון חוזר, כניסיון למקצה שיפורים. לגופו של עניין, אכן הוראת סעיף 10 לחוק מהווה אינדיקציה ברורה לכך שבתובענות שעניינן לשון הרע ככלל אין מקום לצווי עשה זמניים. צווים אלה שמורים למקרים שבהם הנתבע מודה בקיומה של לשון הרע בחלק מהדברים שפרסם, ומתן צו כאמור במקרים אחרים הוא בגדר חריג שבחריגים (רע"א 8721/21 מכללת באקה נ' המועצה להשכלה גבוהה, פסקה 14 (22.12.2021)). חרף האמור, בנסיבות העניין המיוחדות לא נפל פגם בהחלטת בית המשפט קמא להורות על הסרת הפרסום. מדובר בפרסום בדף פייסבוק. בשל האפיונים המיוחדים של המרחב המקוון נקודת האיזון שונה ממקרים אחרים בהתחשב בפגיעה הבלתי מידתית שעלולה להיגרם לשמו הטוב של הנפגע וביכולותיו לצמצם את נזקיו (ראו: חאלד גנאים, מרדכי קרמניצר ובוועז

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

שנור דיני לשון הרע הדין המצוי והרצוי, פרק ג 425 (מהדורה שניה מורחבת 2019)). הפגיעה בח"כ טיבי הייתה קשה במיוחד בשים לב למעשה החמור שיוחס לו, לכך שהתמודד באותה עת לבחירות לכנסת (ועל רקע זה נתנה החלטה להסרת הפרסום על ידי יו"ר ועדת הבחירות) ולכך שלא התבקשה תגובתו לפני שיתוף הסרטון. מעבר לאמור, אף אם יונח כי לא היה מקום ליתן צו להסרת הפרסום, אין הדבר משנה את מסקנת בית המשפט קמא בעניין תום לבם של המערערים, אשר בניגוד למדיניות המוצהרת בחרו שלא להסיר את הפרסום חרף פניית המשיבים אליהם.

20. **יישום הגנת המסקנה.** לטענת המערערים הפרסום על פי לשונו מקיים את דרישת הגנת המסקנה אשר הוכרה זה מכבר בפסיקה כענף של הגנת פרסום בתום לב אודות התנהגות (סעיף 15(4) לחוק). הגנת המסקנה קמה בעת שהמפרסם "מזמין את הקורא לשפוט, על יסוד עובדות שפירט, אם הסקת המסקנה הזאת סבירה" (די"נ 9/77 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' הוצאת עתון "הארץ" בע"מ, פ"ד לב(3) 337, 353 (1978)) להבדיל ממפרסם אשר "כבר שפט בעצמו כביכול על יסוד ראיות שאין הוא מגלה, והוא ממריץ את הקורא לקבל את שיפוטו ללא בקורת משלו" (שם בעמ' 354). נטען כי בית המשפט קמא שגה בקביעה כי: "אין המדובר במסקנה מתבקשת יחידה וחד משמעית כפי שמנסים הנתבעים לטעון בסיכומיהם". לטענת המערערים, ח"כ טיבי שיקר במשך שנים ארוכות לציבור כי קיבל כספים לשם הקמת היכל תרבות, אף שההיכל מעולם לא נבנה. כן נטען על ידם כי לא הייתה למערערים כל דרך לדעת שהמשיב שיקר, וכי בסרטון הוצגו פרסומים שאותם עשה ח"כ טיבי והוא אף הודה בכך בחקירתו. כן הוצגה העובדה שהיכל התרבות לא נבנה. אז הוצגה מסקנת יוצרי הסרטון כי ח"כ טיבי עשה שימוש פסול בכספים. מסקנה זו הוצגה בדרך שואלת ותוהה ולא בדרך נחרצת. בפסיקה אין דרישה כי המסקנה תהיה "מסקנה מתבקשת יחידה וחד משמעית", אלא כי המסקנה תהיה סבירה. לא נדחתה טענת המערערים כי המסקנה סבירה. ההגנה נדחתה משום שלא חצתה את רף "חד משמעויות", רף שלא בא זכרו בפסיקה.

21. דין הטענה דחייה. ראשית, בניגוד גמור לנטען, המסקנה לגבי שימוש פסול בכספים נעשתה בפרסום בדרך חד משמעית ונחרצת. לעניין זה די לקרוא את הסיפא של הכתבה:

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 24734-06-23 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

"אנחנו נאמר לקהל הצופים את האמת על ארמון התרבות והאמת על 8 מיליון ירו, מבשרים לכם שאין ארמון תרבות וש 8 מיליון יורי קיבל לחשבונותיו הפרטיים עבור שירותים אותם הוא נותן למדינת האמירויות, למשל עסקת המאה, הרי הוא דומה לאביו, ויהיה עוד המשך".

שנית, אין לקבל את הטענה כי המסקנה שאליה הגיע המפרסם היא מסקנה סבירה על יסוד העובדות שפירט. אין מחלוקת כי היכל התרבות לא נבנה. אין מחלוקת כי בעבר פורסם כי ח"כ טיבי הצליח להשיג תקציב לצורך בנייתו. אף אין מחלוקת כי הכספים לא מצויים בידי העמותה. בנסיבות אלה, ניתן היה לתהות בדבר גורל הכספים שנועדו לבניית היכל התרבות. עם זאת, לא נמצא כל ביסוס למסקנה הנחרצת שהכספים התקבלו בפועל והועברו לכיסו הפרטי של ח"כ טיבי בשל שירותים שהוא סיפק כביכול למדינות האמירויות. מדובר בהאשמה חמורה מאוד ללא כל ביסוס בגדרי העובדות שפורטו. בנסיבות אלה, המסקנה הנחרצת והחד משמעית שהוסקה, כאילו ח"כ טיבי נטל את הכספים לכיסו, היא בלתי סבירה.

22. **אמיתות הפרסום.** לטענת המערערים הם בדקו את העובדות לפני הפרסום וחרף האמור בית המשפט קמא "נתפס" לטענה כאילו "הודו" שלא בדקו את העובדות. נטען כי על בית המשפט לבחון את "רצינות" הבדיקה על יסוד הידיעה כי שנים לאחר ההצהרה הראשונה של ח"כ טיבי שלפיה קיבל את הכספים, התקיימו דיונים בוועדות הכנסת שבהן הוצהר בשמו כי הכספים אכן התקבלו ופורסמה כתבה בעיתון מעריב שבה צוין כי קיבל את הכספים, ובתגובתו לכתבה לא טרח לציין כי הכספים לא התקבלו. כמו כן בית המשפט התייחס רק לדיון בכנסת ולדיווחים בתקשורת אולם לא התייחס לעובדה שגם בדיון במועצת העיר טייבה הושמעו טענות בשם ח"כ טיבי שלפיהן קיבל את הכספים בפועל.

23. המערערים מוסיפים וטוענים כי לא הם יצרו את הפרסום, הוא רק שותף על ידם. הרף שהציב בית המשפט קמא לא מתיישב עם ההיגיון ואינו סביר. גורם כלשהו יצר, ערך והפיץ סרטון. זהות היוצר מתנוססת בבירור בשקופית לאורך חלקים ניכרים מהסרטון. גורם זה לא נתבע. ח"כ טיבי הצליח ליצור קשר עם גורם שהיה מעורב ביצירת הפרסום (הקריין) אך לא תבע אותו אלא הגיע עמו להסדר. בטרם פרסמו את הסרטון המערערים ערכו בדיקה ומצאו כי העובדות בבסיסו נכונות. נכון למועד הפרסום, ח"כ טיבי עדיין טען כי קיבל את הכספים והיכל התרבות בטייבה לא נבנה. הנטל שמוטל על מי ששיתף סרטון לפי אמות המידה שנקבעו בפסק הדין –

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

לפנות עצמאית למושא הפרסום שיצר אחר ולבקש את תגובתו – הוא נטל גבוה, פוגע בחופש הביטוי ולא מתיישב עם דרך התנהלות הדברים הרגילה ברשתות החברתיות. לטענת המערערים נכון לקבוע כי קיים נטל מופחת שעה שמדובר בפרסום ששותף ולא ביצירה מקורית וכי המערערים נקטו אמצעים סבירים לבדיקת אמיתות טענותיהם עת התבססו על פרסומים שחזרו על שקריו של ח"כ טיבי, לרבות פרסומים שבהם ניתנה לו הזדמנות לטעון כי לא יקבל את הכספים בפועל.

24. דין הטענות דחייה. בפסיקה נקבע זה מכבר כי "שיתוף" של פרסום שנעשה ברשת החברתית פייסבוק עולה כדי "פרסום" לפי סעיף 2 לחוק וכי האיזון הראוי בין השיקולים והאינטרסים השונים שעומדים על הפרק יושג על ידי הפעלת המנגנונים שקבועים בחוק (רע"א 1239/19 שאול נ' חברת ניידלי תקשורת בע"מ (8.1.2020) להלן: עניין ניידלי). שאלה אחרת, שטרם ניתנה לה תשובה, היא כיצד הדבר משפיע על הגנת אמת בפרסום שקבועה בסעיף 14 לחוק. בעניין ניידלי הוער בהקשר זה: "...יצוין בתמצית כי הגנת אמת הפרסום הקבועה בסעיף 14 לחוק עשויה לעורר מורכבויות שונות בהקשר הנדון... אכן, כפי שציין היועץ, דרישה קפדנית לקיים בחינה מקיפה לגבי כל תוכן אותו בוחר משתמש לשתף כתנאי לתחולת ההגנה אינה בהכרח מותאמת לאופן הפעולה ברשתות החברתיות, שבהן שיתוף של כתבות עיתונאיות, למשל, נעשה כעניין שבשגרה. סוגיה זו, שהצדדים לא טענו בעניינה, עוד תצטרך להיבחן בנסיבות המתאימות לכך" (פסקה 60).

25. בענייננו, אף אם יונח כי קיימים נימוקים כבדי משקל שמצדיקים להקל על הנטל שמוטל על משתף פרסום בעניין בדיקת התוכן בהשוואה לנטל שמוטל על יוצר התוכן המקורי, עדיין המערערים לא עמדו בנטל המופחת. בית המשפט קמא דן בטענת המערערים וקבע כי אינה רצינית מאחר שהבדיקות שנערכו על מנת לאמת את תוכן הפרסום – פרסומים בגופי תקשורת אחרים ופרוטוקולים של הכנסת – מסתמכים על חומרים ישנים. אולם מעבר לכך, וזהו העיקר בעיני, לא נעשתה כל בדיקה רצינית בעניין גורל הכספים בטרם פורסם כי ח"כ טיבי נטל אותם לכיסו תמורת מתן שירותים למדינת האמירויות. העובדה שהכספים לא נמצאו בידי העמותה העלתה דווקא את האפשרות הסבירה כי הכספים כלל לא הועברו ולא התקבלו בפועל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אל עסס נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

המערערים ששיתפו את הפרסום אינם אזרחים בעלמא אלא אנשי תקשורת; מדובר בדף של אתר חדשות שמנוהל על ידי עיתונאי. ברור שהיה עליהם לקבל את תגובתו של ח"כ טיבי בטרם שיתוף הפרסום, וזאת "לא רק משיקולי הגינות אלא גם לשם ביסוס המידע" (דנ"א 2121/12 פלוני נ' דין אורבך, פ"ד סז(1) 667, 739 (2014)). בעניין זה כבר נקבע כי: "אחת האינדיקציות החשובות למילוי אמת המידה של עיתונאות אחראית היא פנייה מוקדמת של המפרסם למושא הפרסום ומתן הזדמנות סבירה והוגנת להגיב לפרסום" (שם). כך בוודאי כאשר הפרסום לא מתבסס על מידע עדכני וכאשר מיוחס במסגרתו מעשה חמור של נטילת כספי ציבור.

26. אשר לטענה בדבר "אכיפה בררנית". בעניין ניידילי עמד בית המשפט על החשש לשימוש בלתי הוגן בכוח התביעה, וציין: "... במקרה הרגיל ובהיעדר נסיבות חריגות (למשל כאשר המפרסם המקורי הוא אנונימי או בלתי ניתן לאיתור), ברירת המחל היא כי התביעה תוגש קודם כל נגד המפרסם המקורי, בהיותו זה ש"חולל" את הפגיעה בשם הטוב ... הגשת תביעה רק כנגד משתף, או כנגד משתף מסוים מבין רבים כאשר אין יסוד להבחנה של ממש בינו לבין אחרים, עשויה אפוא להקים מעין תמרור אזהרה באשר למניעי התובע. הבחנות שניתן יהיה לראות כרלוונטיות, מבלי למצות, הן למשל כמות העוקבים שנחשפו לשיתוף מסוים או היותו של המשתף דמות ציבורית" (שם, פסקה 49). בענייננו ח"כ טיבי הצהיר במענה לשאלון כי ניסיונות לאתר את המקור לא צלחו ובחקירתו העיד על ניסיונות אלה (ראו פרוטוקול עמ' 7 ש' 15-18, עמ' 8 ש' 9-11). עדותו לא נסתרה. כמו כן, כמות העוקבים שנחשפה לשיתוף הייתה מעל ל-5,000 איש. בנסיבות אלה אין מקום לחשוש כי התביעה הוגשה ממניעים פסולים.

27. **התנהגות הנפגע.** לטענת המערערים ח"כ טיבי גרם לנזקיו באשמו, שכן אם לא היה מפרסם כי קיבל כספים אשר לא קיבל בפועל, לא היו המערערים עושים את הפרסומים שלהם. רק בתשובתו לתצהיר תשובות לשאלון התגלה להם לראשונה כי לא קיבל את הכספים. גילוי עובדתי זה חייב אותם לזנוח את טענותיהם בעניין העובדה שהוא קיבל את הכספים אך שם בפייהם טיעון חלופי - המתבסס על העובדה כי שיקר שנים ארוכות עד למועד התביעה. המערערים טענו זאת בסיכומיהם. המשיבים לא בקשו להגיש סיכומי תשובה ובכך ויתרו על זכותם להתנגד לטענה זו שיכולה הייתה להיוולד רק לאחר הגשת כתבי טענות בתיק. לפיכך היה על בית המשפט לפטור אותם מלפצותו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 23-06-24734 אלמטלב אל עסס נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

28. אכן, כאשר התנהגות הנתבע הביאה לידי האשם רשאי בית המשפט לפטור אותו מחבותו לפצות את התובע או להקטין את גובה הפיצויים (סעיף 65 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] שחל על פרסום לשון הרע מכוח סעיף 7 לחוק). אולם אין לקבל טענה זו בנסיבות המקרה דנן. הטענה כי ח"כ טיבי שיקר בעניין קבלת הכספים כלל לא הוכחה. בדיעה שאליה מפנים בסרטון אמר ח"כ טיבי כי חתם על "מזכר הבנות" בעניין בניית היכל תרבות, הא ותו לא. ח"כ טיבי העיד כי: "עקרונית הצלחנו ומעשית לא התקבלה שום אגורה ולא הייתה שום העברה כי הייתה בעיה בהקצאה והליכים נוספים..." (פרוטוקול עמ' 7 ש' 8-12). אם כן, לדבריו הובטח מימון לבניית הפרויקט אך נוכח קשיים בקידומו המימון לא התקבל בפועל. לא הוכח כי דבריו אלה אינם אמת או כי אמר בעבר באופן פוזיטיבי כי הכספים כבר מוחזקים בפועל על ידו או על ידי העמותה. נוכח האמור, אין מקום לדון בטענה שעניינה השפעת התנהגותו של ח"כ טיבי על גובה הפיצויים. זאת ועוד, אם המערערים היו טורחים לפנות אל ח"כ טיבי לפני הפרסום על מנת לבקש את תגובתו לתוכנו, כפי שהיה עליהם לעשות, הם היו מגלים כבר אז את העובדה שלא נתקבלו כספים ונמנעים מלהפיץ פרסום שכולל האשמה חמורה שמייחסת לו נטילת כספי ציבור. בנוסף, היה בידם לקבל תגובתו גם לטענה כי לא אמר אמת במהלך השנים כאשר טען כי קיבל כספים לבניית ההיכל. במקרה כזה הייתה ניתנת לו ההזדמנות להגיב לטענה זו. בהעדר פנייה כאמור לפני הפרסום, אין מקום לקבוע כי התנהגותו של ח"כ טיבי תרמה לנזק.

חוב בהוצאות בגדרי החלטות ביניים

29. בפי המערערים טענות בעניין הוצאות שהוטלו עליהם לטובת המשיבים בגדרי החלטות ביניים שנתנו על ידי בית המשפט קמא. כידוע, הכלל בעניין זה הוא שאין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בהחלטות הערכאה הדיונית לגבי הוצאות משפט אלא במקרים חריגים ויוצאי דופן. לגבי רוב טענותיהם של הנתבעים לא מצאתי כי הם באים בגדרי אותם מקרים חריגים שמצדיקים התערבות. כפי שהובהר כבר לעיל, איני מקבלת את טענת המערערים כי בית המשפט קמא ביטל את הצו שניתן בגדרי ההחלטה להסרת הפרסום ואף לא את הטענה שהיה עליו לדחות את הבקשה על הסף בשל פגמים חמורים שנפלו בה. לפיכך אין עילה להתערב בהוצאות שבהן חויבו המערערים בקשר לכך. אף אין מקום להתערב בהחלטה לחייב את

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 24734-06-23 אלמטלב אל עסם נ' טיבי ואח'

תיק חיצוני:

המערערים בהוצאות בגין דחיית בקשתם למחיקת התביעה בשל העדר השלמת ההליכים המקדמיים מטעם המשיבים. אמנם בעקבות בקשה זו המשיבים צירפו תצהיר גילוי מסמכים לתשובתם לבקשת המערערים. כמו כן, אין לומר שהשאלון התייחס לעניינים לא רלבנטיים. אולם המערערים מתעלמים מהעיתוי שבו הוגשה הבקשה – לאחר שהוגשו תצהירי עדות ראשית של המשיבים ולאחר שהוגשה בקשה של המערערים לדחות את מועד הגשת תצהירי עדות ראשית של המשיבים. לא היה מקום להגיש בקשה כזו לאחר שהחל הליך הגשת הראיות באופן שעיכב את ההליכים בתיק. מטעם זה אף אין להתערב בהחלטה להטיל עליהם הוצאות.

30. פני הדברים שונים לגבי טענת המערערים בקשר לבקשה הנוספת של המשיבים להסרת פרסום, אשר בהמשך לה הוגשה הבקשה השנייה לעיון חוזר. המשיבים לא טרחו להגיב לבקשה זו ולא סתרו את הטענה שלא מדובר באותם פרסומים. בניגוד לאמור בהחלטתו, בית משפט קמא לא דן בהוצאות הבקשה. בנסיבות אלה, יחויבו המשיבים בהוצאות המערערים בגין בקשה זו בסכום כולל בסך 6,000 ₪.

31. התוצאה היא, שהערעור נדחה ברובו, פרט לקבלתו החלקית בעניין ההוצאות.

המערער ישא בשכ"ט עו"ד המשיבים בסכום כולל בסך 10,000 ₪.
המזכירות תעביר למשיבים מתוך הפיקדון סכום בסך 4,000 ₪ ואת היתרה תשיב למפקיד בכפוף לכל דין.

המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, ה' שבט תשפ"ד, 15 ינואר 2024, בהעדר הצדדים.

שושנה ליבוביץ, שופטת

